

Oponentský posudek dizertační práce:

Filip VÁVRA, Za císaře, krále a zemi. České vyslanectví na stálém říšském sněmu v Řezně a vyslanec František Karel Vratislav z Mitrovic (1709–1723) (Ústav historických věd, FF Univerzity Pardubice, 2023)

Předložená dizertační práce rozebírá téma, které dosud zůstávalo v české historiografii stranou: české vyslanectví na stálém říšském sněmu v Řezně. Toto opomenutí dosavadního výzkumu, které vytvořilo značně velké bílé místo, jež se snaží posuzovaná dizertace zaplnit, je přitom jen obtížně pochopitelné. Případní zájemci o dané téma totiž měli k dispozici nejen množství teoretických a metodologických studií, jak uchopit problematiku dějin diplomacie, ale i konkrétní výsledky výzkumů na podobná témata, a to i v českém jazyce. Téměř jako na zlatém podnose jsou potom přístupné dokumenty mise, uložené ve fondu Národního archivu České vyslanectví v Řezně (1708–1748). Když k tomu připočteme ohromné množství sekundární literatury, která se věnovala jak fungování říšského sněmu samotného, tak i činnosti jednotlivých vyslanců (zejména studie Waltera Fürnrohra), jde zkrátka o téma, které se samo nabízí. Přesto se v případě práce Filipa Vávry jedná o počín téměř průlomový.

Rozsáhlý soupis pramenů a literatury na posledních stránkách předložené dizertace dokládá, že si byl Filip Vávra uvedených skutečností vědom. Citace přímo v textu jsou potom známkou vědecké poctivosti a toho, že v závěru uvedenou literaturu podrobně reflektoval v rámci celé práce. Ta začíná úvodem do řady zásadních témat fungování Svaté říše římské na počátku 18. století, na což autor navazuje pohledem na konkrétní ambasádu Františka Karla Vratislava z Mitrovic v kapitole 6, která tvoří vlastní jádro dizertace. Pokud by byla v budoucnu vydaná v češtině, přinesla by jistě českému čtenáři řadu nových poznatků, dosud známých pouze odborné veřejnosti, která se zabývá dějinami Svaté říše římské a recipuje německy psanou literaturu.

Zmíněná šestá kapitola však čítá pouhých 68 stran (s. 62–130) a – jakkoli jsou objevené – zůstává otázkou, zda je to dostatečný rozsah pro dizertační práci. Jistě by stálo za to téma podstatně rozšířit o další aspekty Vratislavova působení v Řezně, protože F. Vávra se soustředí – zaujat prizmatem kulturních dějin diplomacie – jen na vybrané otázky, mezi něž patří na předním místě problematika symbolické komunikace a ceremoniálu, slavností (jak těch radostných, tak těch smutečních), bydlení a rodinného zázemí. Řadu z těchto témat by přitom stálo za to dále rozpracovat a konfrontovat s novějšími metodologickými přístupy: podrobná topografie s ohledem na fungování „čtvrti vyslanců“ na západě města by šla nahlédnout s ohledem na mocenské prostory (S. Rau, G. Schwerhoff), festivity by bylo možné pojmout v interpretačním rámci teorie performativních akcí. Naopak dostatečně rozpracovaný je oddíl o stěhování sněmu do Augšpurku z důvodu morové epidemie, čemuž věnoval F. Vávra samostatný článek v časopise *Opera historica*.

Stranou zůstává téměř dokonale velké téma samotné říšské politiky a podíl Vratislava na ní. Dizertace zmiňuje vlastně jen původní politické zadání v primární instrukci týkající se zacházení s kurfiřtskými hlasy do klatby uvržených kurfiřtů. Pouze náznakem jsou zmíněny politické otázky vyvstávající na říšském sněmu v souvislosti s válkou o španělské dědictví a následného jednání o míru v Rastattu. Pokud by nebylo ponecháno stranou Vratislavovo působení na říšské politické scéně, možná by vyšlo najevo, do jaké míry držel stejná politická stanoviska jako zbytek „císařských diplomatů“ v Řezně a jak se na jeho činnosti odrazil fakt, že byl zástupcem českého krále (byť byla postava císaře a krále totožná). Podobně stranou ponechává posuzovaná dizertace i další témata, která by stála za pozornost: například otázku financování ambasády, na kterou šly peníze z rozhodnutí českého zemského sněmu. Zajímavé by bylo sledovat i to, zda vůbec a případně kolik peněz musel Vratislav investovat do své mise z vlastního měšce, resp. z vlastních panství.

Velmi na práci oceňuji kombinaci sekundární literatury, dobových předpisů a tisků (například využití děl autorů ceremoniální vědy včetně olbřimího Lünigova spisu) a archivních pramenů i přímé citace z nich. Pokud by však měla být dizertace v budoucnu vydána, velmi bych se přimlouval za překlady pramenů v hlavním textu a uvedení originálního znění v poznámkách. Značně by se tím zvýšil čtenářský komfort. Před případným vydáním také doporučuji ověřit přepisy citovaných pasáží a zejména německých koncovek u přidavných jmen a zájmen.

Stylisticky je posuzovaná dizertace na vysoké úrovni a autor se vyvaroval i gramatických chyb. Ani těch interpretačních a faktografických není mnoho, a proto následující výčet není dlouhý:

s. 21: zůstává poněkud spornou otázkou, zda může být instituce držitelkou symbolického kapitálu, nebo zda ten náleží jen osobám

s. 21: rekonstrukce životních světů (Lebenswelten) vychází ze sociologického díla A. Schütze, odkud ji následně užívala řada historiků včetně Richarda van Dülmena

s. 31: mohučskou kanceláří se zde nejspíše myslí mohučská arcikancelář (Mainzer Erzkanzlei), která řešila říšské záležitosti (zatímco mohučská kancelář měla na starosti záležitosti mohučského kurfiřtství)

s. 39: je velmi sporné, zda došlo ke korunovaci Karla Albrechta na českého krále, protože neměl k dispozici svatováclavskou korunu, ale jen domácí korunu bavorskou

s. 40–41: asi bych užíval spíše podobu jména Colloredo-Wallsee (popř. Colloredo z Wallsee) a nikoli Colloredo-Waldsee

s. 42: Jan Josef Khevenhüller začlenil do svého predikátu „Metsch“ až roku 1751, jako diplomat se proslavil ještě bez něj

s. 68: nevím, zda lze prohlásit, že instrukce pro Seilerna z roku 1752 příliš neřeší ceremoniální otázky kvůli nastupujícímu osvícenství. Podobné tvrzení by chtělo podložit dalšími zjištěními.

s. 37–38, 78: Römermonat (římský měsíc) není válečná daň, ale množstevní jednotka (základ daně), z níž se vypočítávala většina říšských daní včetně válečné

s. 110: Josef Klement Bavorský byl kolínský, nikoli mohučský arcibiskup (správně je to na s. 35)

s. 127: splatnost dlužné sumy peněz v termínu nemusí zmanenat, že k jistíně nebyly připočteny úroky (jak může z dané formulace vyplývat)

s. 136: pokud František Karel Vratislav z Mitrovic opustil Řezno 19. 8. 1723, tak rozhodně nemohl jet za císařem do Vídně, protože Karel VI. byl i s většinou dvora v Praze

Uvedené nepřesnosti však nemohou pokazit výsledný dojem z díla Filipa Vávry, které splňuje nároky kladené na doktorskou dizertaci, a proto ho doporučuji k obhajově s hodnocením „prospěl“.

V Praze dne 24. 11. 2023

PhDr. Jiří Hrbek, Ph. D.
Historický ústav AV ČR